

Informace o rizicích a metodách jejich snižování

Informace o rizicích spojených s investováním do investičních nástrojů

Obchody s investičními nástroji jsou spojeny s řadou rizikových faktorů, které mohou mít vliv na výnosnost nebo ztrátovost každé investice. Riziko investování je možné označit jako nebezpečí, že investor nedosáhne očekávaného výnosu. Poučení o rizicích týkajících se obchodů s investičními nástroji v širším rozsahu je uveřejněno na www.rb.cz.

1. Obecná rizika investování

- 1.1 Každá forma investice je úzce spjata s rizikem. Čím vyšší je očekávaný výnos, tím vyšší je potenciální riziko.
- 1.2 Doba trvání investice ovlivňuje míru rizika.
- 1.3 Výnosy investičních nástrojů dosažené v minulém období nejsou zárukou výnosů dosažených v budoucnosti.
- 1.4 Celkové riziko portfolia lze snížit investováním do různých druhů investičních nástrojů.
- 1.5 Obchodování s investičními nástroji s využitím úvěru (tzv. margin trading) znamená zvýšené riziko. Úrokové poplatky za úvěr snižují celkový zisk a zároveň využití úvěru násobí výnosovou míru, což se může, v případě poklesu investičního nástroje, projevit výraznou ztrátou.
- 1.6 Klient nese plnou odpovědnost za správné zdanění výnosů z investičních nástrojů.

Banka upozorňuje své Klienty na základní druhy rizik spojených s investicemi do investičních nástrojů.

Tržní riziko – ovlivňuje kolísání výnosových měr v důsledku fluktuace trhu. Tržní ceny investičních nástrojů mohou stoupat nebo klesat v reakci např. na změny ekonomických podmínek, spotřebitelských preferencí, úrokových měr. Tržnímu riziku jsou vystaveny všechny investiční nástroje. Měnové a úrokové riziko jsou druhy tržního rizika.

Měnové riziko – při investicích do aktiv denominovaných v cizí měně závisí riziko a možný zisk na celkovém vývoji kurzu aktiva a měnového kurzu. Nepříznivý měnový vývoj může negativně ovlivnit celkový vývoj investice i v případě pozitivního vývoje kurzu investičního nástroje.

Úrokové riziko – ovlivňuje kolísání výnosové míry investičních nástrojů tím, že se mění hladina úrokových sazeb. Tyto změny ovlivňují investiční nástroje inverzně, tzn., že na zvýšení úrokových sazeb reagují akcie i obligace poklesem cen (obligace zároveň růstem výnosů), na snížení úrokových sazeb reaguje akciový i obligační trh růstem cen.

Riziko likvidity – u investic do investičních nástrojů, které nejsou obchodovány na regulovaných trzích, nebo do jiných na trhu nestabilních investičních nástrojů, je nutné počítat s rizikem, že kurz bude negativně ovlivněn nízkou likviditou nebo že daný investiční nástroj nebude Klient moci ve zvoleném okamžiku prodat či koupit.

Inflační riziko – ovlivňuje reálnou výnosovou míru investičních nástrojů. Vysoká inflace může způsobit, že investor dosáhne záporné výnosové míry.

Finanční riziko – je spojeno s využitím cizího kapitálu při financování firmy. Čím větší část aktiv je financována cizím kapitálem společnosti, tím větší je finanční riziko firmy. Při investování do investičních nástrojů se Klient může proti rizikům zajistit. Klient si musí být vědom, že podstupovaná rizika by měla

odpovídat předem vybrané strategii a stanovení finančních cílů.

Riziko emitenta – znamená nebezpečí, že emitent nebude schopen dostát svým závazkům a provádět platby. V krajním případě hrozí Klientům i ztráta celé investice.

Riziko odvětví – znamená nebezpečí změny ceny investičních nástrojů v rámci poklesu příslušného odvětví jako celku.

Globální riziko – znamená nebezpečí změny ceny investičních nástrojů v rámci globálního poklesu ekonomik států a kapitálových trhů.

Politické riziko – znamená nebezpečí změny ve vztahu k investičním nástrojům v rámci změny politické situace. Politické změny mohou ovlivnit zejména cenu a převoditelnost cenných papírů a postavení emitenta.

2. Návratnost investovaných prostředků do investičních nástrojů

Investiční nástroje mají různou míru jistoty návratnosti investované částky. Z hlediska jistoty návratnosti investic banka klasifikuje investiční nástroje do skupin:

- 2.1 Investiční nástroje s částečně zajištěnou návratností investic – investiční nástroje mohou být emitovány podle právních předpisů nebo emisních podmínek jako investiční nástroje, ze kterých plyne povinnost emitenta při splatnosti nástroje splatit nejméně investovanou částku. Splacení některých investičních nástrojů je zaručeno zárukou třetí osoby odlišné od emitenta. Mezi tyto investiční nástroje patří např. dluhopisy, pokladniční poukázky nebo podílové listy zajištěných fondů. Přestože během držby těchto investičních nástrojů může tržní cena kolísat, návratnost investované částky je zajištěna. Někteří emitenti, např. banky mohou být ze zákona účastní záručního systému, ze kterého je Klientům vyplácena částečná náhrada v případě, že emitent není schopen plnit své závazky. V případě úpadku emitentů, kteří nejsou účastní záručního systému, může být ohrožena návratnost celé investované částky.
- 2.2 Investiční nástroje s rizikem ztráty – investiční nástroje mohou nést riziko ztráty celé investované částky. Jedná se o nástroje, u kterých není stanovena doba splatnosti, podílové listy, akcie, certifikáty, některé deriváty. V průběhu držby takového investičního nástroje tržní cena nástroje může kolísat. Při realizaci nástroje v případě poklesu tržní ceny může Klient utrpět ztrátu z původní investice.
- 2.3 Investiční nástroje s rizikem ztráty a vzniku dalších finančních závazků – jsou deriváty a investiční nástroje nakoupené na úvěr nesou riziko ztráty celé investované částky a riziko vzniku dalších dodatečných finančních závazků. Během držby těchto investičních nástrojů může tržní cena nástroje výrazně kolísat a v případě realizace nástroje při výrazném poklesu tržní ceny Klient může utrpět významnou ztrátu.

3. Povaha a vlastnosti Cenných papírů Fondů, zejména podílových listů a Strukturovaných produktů

Podílové listy – je cenný papír, který představuje podíl podílníka na majetku v podílovém fondu a se kterým jsou spojena další práva plynoucí ze zákona nebo statutu. Součet hodnot

podílových listů vytváří čistou hodnotu majetku v podílovém fondu. Podílové fondy mohou být vytvořeny jako otevřené nebo uzavřené. Podílník otevřeného podílového fondu má právo na odkup podílového listu investiční společností, který podílové fond vytváří. Podílové fondy se člení podle majetku do kterého investují peněžní prostředky anebo rizika trhu na který zaměřují svoji investiční politiku: i) fondy peněžního trhu, ii) dluhopisové fondy, iii) smíšené podílové fondy, iv) akciové fondy, v) fondy fondů.

Podílové fondy využívají v rámci svých strategií rovněž derivátové nástroje; rozsah jejich použití je uveden v dokumentech, který podílový fond vydává, např. ve statutu.

Výnosy z podílových listů – vývoj hodnoty podílového listu závisí na investiční strategii stanovené ve statutu fondu a také vývoji na trhu jednotlivých investičních nástrojů držných fondem. Výnosy z podílových listů mohou být vypláceny podílníkům, případně reinvestovány do fondu. Je-li podílový list vydán uzavřeným podílovým fondem, lze jej obchodovat pouze na kapitálovém trhu, příp. prodávat jiným zájemcům o investici. Investovaná částka do podílových listů ani výnosy z ní nejsou právně zaručeny.

Strukturované produkty – jsou investiční nástroje kombinované z několika finančních produktů, z nichž alespoň jeden je obvykle derivát. Deriváty jsou obecně finanční instrumenty, jejichž hodnota je odvozena od hodnoty podkladového aktiva (např. měna, komodita, akcie, index). Hodnotu derivátů dále ovlivňují i jiné faktory jako úrokové sazby, splatnost a volatilita podkladového aktiva.

Příkladem jednoduchých Strukturovaných produktů mohou být zajištěné fondy, které kombinují termínovaný vklad a opci. Vklad tvoří obvykle zajišťovací složku a opce výnosovou složku. Jiným příkladem může být garantovaný investiční certifikát, který bývá složen z nízkorizikového dluhopisu a opce. Dluhopis „garantuje“ do splatnosti návratnost kapitálu a opce potom tvoří případný výnos, participaci na podkladovém aktivu. V případě poklesu podkladového aktiva se opce neuplatní a investor tak získá alespoň garantovanou část vstupního kapitálu.

Strukturované produkty mohou být také vypovězeny předčasně nebo automaticky, v případě, že smluvený parametr nastane dříve. Strukturovaným produktům je na trhu celá řada, liší se konstrukcí, možnostmi výplaty a v neposlední řadě i názvoslovím, proto by se měl investor před jejich nákupem důkladně seznámit s produktovými podmínkami konkrétního cenného papíru.

Investiční certifikáty bez páky – patří mezi oblíbené strukturované produkty, protože představují alternativu k nákupu dluhopisů a akcií, investor si může vybrat z široké nabídky podle podkladového aktiva i rizikového profilu. Investiční certifikáty bývají navázané na vývoj jednotlivých akcií, akciového koše (baskets), akciových indexů, měnové kurzy, komodity i některé další typy podkladových aktiv a mohou přinést dodatečný výnos v době rostoucího, stagnujícího i klesajícího trhu. Vždy záleží na nastavení konkrétního produktu – podmínky jsou popsány v prospektu konkrétního certifikátu. Z právního hlediska jsou certifikáty dlužní úpisy, kdy emitent certifikátu se zavazuje investorovi za zapůjčené prostředky provést výplatu ve stanoveném rozsahu. U akciových certifikátů investor nevládní akcie samotné, ale v některých případech má právo na dividendu. Investiční certifikáty jsou emitovány ve velké míře renomovanými finančními institucemi a obchodují se přímo s emitentem (primární trh) nebo na burze (sekundární trh).

Investiční certifikáty s pákou – pákové investiční certifikáty jsou vysoce rizikové investiční produkty někdy označované také

jako turbo nebo knock-out certifikáty. Investor koupí certifikát za část jeho hodnoty a zbytek financuje úvěrem (margin trading – obchodování na úvěr). Vzniká tak páka – investor může za menší částku znásobit zisk, ale i prodělek. V krajním případě investor přijde o investovaný kapitál a ještě musí uhradit úvěr. Při výběru turbo certifikátů by se měl investor vedle základních parametrů zaměřit na následně zmíněné charakteristiky v sekci „Rizika spojená s obchodováním se Strukturovanými produkty“.

4. Rizika spojená s investičními nástroji obchodovanými Bankou

Banka v níže uvedeném textu uvádí bližší informace o návratnosti a rizicích spojených s investičními nástroji, se kterými Banka obchoduje.

Rizika spojená s obchodováním s podílovými listy

Riziko likvidity – podílové listy investičních fondů mohou být odprodány investiční společnosti za aktuální prodejní cenu. Za výjimečných okolností může být odkup podílových listů dočasně pozastaven až do doby prodeje aktiv fondu a získání prostředků z takového prodeje.

Tržní cenové riziko – znamená, že poklesne-li hodnota určitých aktiv držných fondem, znamená to pokles hodnoty podílového listu.

Riziko koncentrace – výrazná investice do některé kategorie aktiv nebo odvětví obsahuje riziko v případě, kdy danou kategorii aktiv nebo odvětví postihnou negativní události – např. recese, změny hodnot nemovitostí atp.

Měnové riziko – investování do podílových listů je spojeno s měnovým rizikem, což znamená znehodnocování investic do podílových listů, a to v případě že zahraniční měna, ve které jsou vyjádřena aktiva držena fondem oslabuje ve vztahu k domácí měně.

Exchange traded funds (ETF) – fondy obchodované na burze (ETF) jsou fondy, jejichž podílové listy se obchodují na akciové burze jako akcie. ETF je většinou tvořen investičními nástroji, které odpovídají složení indexu, tj. index kopírují v každém podílovém listu. ETF jsou často označovány za „indexové akcie“.

Návratnost – závisí na vývoji cen předmětných investičních nástrojů v portfoliu fondu.

Riziko – se odvíjí od předmětných investičních nástrojů držných v portfoliu fondu.

Rizika spojená s obchodováním se Strukturovanými produkty

Obecně lze říci, že Strukturované produkty přejímají rizika nástrojů, z nichž jsou složeny. Proto jsou určeny pro zkušenější investory. Investor by se měl před pořízením takového nástroje důkladně seznámit se všemi podmínkami a rozsahem potenciální ztráty. U Strukturovaných produktů můžeme hovořit prakticky o všech typech rizik spojených s investováním do investičních nástrojů, byť v některých typech Strukturovaných produktů je složením více nástrojů část rizik významně snížena.

Měnové riziko – pokud je investiční nástroj nebo jeho část denominovaná v cizí měně, v případě změny měnového kurzu může být výnos investice významně ovlivněn i v případě, že vývoj podkladového aktiva probíhá podle „očekávání“, přičemž na kurzu může investor vydělat i reálně ztratit.

Úrokové riziko – podobně jako měnové riziko vstupuje do výnosové míry investičních nástrojů další proměnná daná vývojem na investičním trhu – v průběhu času se vyvíjí hladina

úrokových sazeb, přičemž změny úrokových sazeb působí inverzně – při růstu úrokových sazeb klesají ceny akcií a dluhopisů (u dluhopisů zároveň růst výnosů), na snížení úrokových sazeb reaguje trh růstem akcií i dluhopisů.

Riziko likvidity – pro investora znamená, že kurz investičního nástroje může být ovlivněn nízkou likviditou a Klient nebude moci jej v požadovaný okamžik nakoupit či prodat. Toto riziko se projevuje zejména u maloobjemových investičních nástrojů a při obchodování mimo regulovaný trh (OTC).

Riziko emitenta (kreditní) – cenné papíry vydává emitent. Může se stát, že emitent nebude z nějakého důvodu schopný dostát svým závazkům a provádět výplatu výnosu, hodnoty cenného papíru. V extrémním případě hrozí ztráta celé investice. Riziko lze významně eliminovat výběrem důvěryhodného emitenta s vyšším ratingem a obchodováním na regulovaném trhu.

Riziko volatility – odvíjí se od podkladového aktiva derivátu ve strukturovaném produktu, některé typy derivátů mohou úplně ztratit svoji hodnotu, typicky opce nebo ztrácejí hodnotu v čase (warranty, tj. opční listy). Vedle toho se hodnota vyvíjí podle trhu, obvykle na denní bázi.

Riziko podkladového aktiva – pokud výplata úroků, dividend nebo jistiny je podmíněna budoucím vývojem podkladového aktiva nebo konkrétními událostmi (cena akcií, hodnota komodit, podkladových indexů apod.), může dojít podle vývoje ke snížení i zastavení výplaty. V souvislosti s podkladovým aktivem je potřeba vzít v úvahu všechna rizika související včetně úrokových, měnových, rizika emitenta, rizika odvětví, globálního i úvěrového rizika. Tyto faktory mohou v průběhu platnosti nástroje ovlivňovat jeho cenu. Riziko emitenta, odvětví, globální i úvěrové riziko může vést v krajním případě k totální ztrátě z důvodu omezení práv zajištěných věřitelů a nemožnosti oddělit a získat aktiva, která nejsou součástí majetku (konkurzní podstaty) v případě úpadku. Vedle toho si investor musí být vědom daňových rizik.

Riziko pákového efektu – v případě, že součástí strukturovaného produktu je derivát s pákovým efektem, potenciální výnos i potenciální ztráta se zvyšuje s tímto parametrem a mění se také v čase, např. u warrantů (opčních listů) se pákový efekt zvyšuje s blížící se splatností.

Rizika investičních produktů – investičních certifikátů bez páky

Nákup investičních certifikátů s sebou nese riziko emitenta vedoucí v krajním případě k totální ztrátě. Riziko lze snížit výběrem produktů na regulovaném trhu od renomovaných emitentů (s vysokým ratingem). Riziko likvidity souvisí úzce s emitentem a oceňováním hodnoty certifikátu, které je omezeno pouze regulací trhu. U každého certifikátu v cizí měně existuje měnové riziko, které je proměnlivé. Investor by měl dále věnovat pozornost riziku podkladového aktiva – v případě extrémně negativního vývoje bude investor plně vystaven tržnímu riziku. U investičních certifikátů navázaných na komodity mohou být podkladovým aktivem futures kontrakty, při negativním vývoji tak může emitent certifikát předčasně ukončit a vyplatit tržní hodnotu.

Rizika investičních produktů – investičních certifikátů s pákou

Rizika pákových certifikátů jsou shodná jako u certifikátů bez páky. Navíc přináší riziko pákového efektu vysvětleného výše – výnos/ztráta neroste lineárně podle podkladového aktiva, ale exponenciálně. Investor by měl být na potenciální vysoké ztráty připraven. Riziko prolomení knock-out hranice – pokud

podkladové aktivum před splatností dosáhne knock-out limit, končí platnost certifikátu, který pozbývá hodnoty nebo je vyplacena předem určená zbytková hodnota. Knock-out hranice lze přitom dosáhnout klidně jedním realizovaným obchodem za cenu určenou v knock-outu.